נכתב על ידי יהונתן רגב

<u>גבולות שמעורב בהם ∞</u>

הגדרה

סביבה מנוקבת של ∞ היא קבוצה מהצורה (c,∞), עבור $c\in\mathbb{R}$.

סביבה מנוקבת של $-\infty$ היא קבוצה מהצורה $(-\infty,c)$, עבור $c\in\mathbb{R}$.

הערה

סביבה מנוקבת של $\pm\infty$ = סביבה של $\pm\infty$.

הגדרה

תהי $-\infty\le a\le\infty$. a **נקודת הצטברות** של תחום הפונקציה f אם בכל סביבה מנוקבת של a יש נקודה מתחום הפונקציה.

למשל ∞ היא נקודת הצטברות של תחום הפונקציה $\Leftrightarrow$ לכל $c\in\mathbb{R}$ יש בתחום הפונקציה נקודה $c<x$ $\big(x\in(c,\infty)\big)$ $\Leftrightarrow$ יש בתחום הפונקציה סידרה $x_n\to\infty$.

הגדרה

יהיו $-\infty\le a,b\le\infty$.

$\boldsymbol{\lim_{x\to a} f(x)=b}$ אם:

א. a נקודת הצטברות של $dom(f)$.
ב. לכל סביבה V של b, יש סביבה מנוקבת U של a כך שלכל $x\in U$ בתחום, $f(x)\in V$.

דוגמה

1. $a,b\in\mathbb{R}$.

ב. לכל קבוצה מהצורה $(b-\epsilon,b+\epsilon)$ $(\epsilon>0)$, קיימת קבוצה מהצורה:

$(a-\delta,a+\delta)/\{a\}$, כך ש - $f(x)\in(b-\epsilon,b+\epsilon)$ לכל $x\in(a-\delta,a+\delta)/\{a\}$ בתחום.

$(\lim_{x\to a} f(x)=b)$.

2. $a=b=\infty$.

ב. לכל קבוצה מהצורה (c,∞), קיימת קבוצה מהצורה (d,∞) כך שלכל $f(x)\in(c,\infty)$ לכל $x\in(d,\infty)$ בתחום.

כלומר, לכל c קיים d כך ש: $f(x)>c$ לכל $x>d$ בתחום.

$(lim_{x\to\infty} f(x)=\infty)$.

תרגיל: השלם את שבעת המקרים הנותרים!

משפט

יהיו $-\infty\le a,b\le\infty$.

$\lim_{x\to a} f(x)=b \Leftrightarrow a$ נקודת הצטברות של $dom(f)$ ולכל סידרה $a\ne a_n\to a$ בתחום מתקיים $f(a_n)\to b$.

הוכחה

זו הכללה של הניסוח של היינה עובר $-\infty<a,b<\infty$.

נוכיח עבור המקרה ש - $-\infty<a<\infty \wedge b=\infty$.

$\boxed{\Leftarrow}$

נניח $\lim_{x\to a} f(x)=\infty$.

מההגדרה, a נקודת הצטברות של $dom(f)$.

תהי $a\ne a_n\to a$. צ"ל: $f(a_n)\to\infty$.

מהנתון, לכל c קיים $\delta>0$ כך ש - $f(x)>c$ לכל x בתחום כך ש - $0<|x-a|<\delta$.

יהי נתון c. ניקח δ כנ"ל. $a\ne a_n\to a$, לכן קיים N כך שלכל $n\ge N$, $0<|a_n-a|<\delta$.

מהפסקה הקודמת, $f(a_n)>c$ לכל $n\ge N$

$\boxed{\Rightarrow}$

נניח שלא מתקיים $\lim_{x\to a} f(x)=\infty$.

כלומר, קיים c כך שלכל $\delta > 0$ קיים $a \neq x \in (a-\delta, a+\delta)$ בתחום שעבורו $f(x) \leq c$.

לכן, לכל n (עבור $\delta = \frac{1}{n}$) קיים $a \neq a_n \in \left(a - \frac{1}{n}, a + \frac{1}{n}\right)$ כך ש - $f(a_n) \leq c$. $a_n \to a$ עפ״י למת הסנדוויץ׳, אבל: $f(a_n) \nrightarrow \infty$.

■

דוגמה

$$\lim_{x\to 0} \frac{1}{x^2} = \infty$$

הוכחה

<u>לפי המשפט</u>: תהי $0 \neq a_n \to 0$ סידרה ($0 \neq$ לכן בתחום).

$0 < a_n^2 \to 0$, לכן $\frac{1}{a_n^2} \to \infty$.

תרגיל: הוכח ישירות לפי ההגדרה!

הגדרה

תהי $a \in \mathbb{R}$.

a **נקודת הצטברות מימין** של תחום הפונקציה אם לכל $\delta > 0$, קיים $x \in (a, a+\delta)$.

a **נקודת הצטברות משמאל** של תחום הפונקציה אם לכל $\delta > 0$, קיים $x \in (a-\delta, a)$.

$\boldsymbol{\lim_{x\to a^+} f(x) = b}$, אם a נקודת הצטברות מימין של התחום, ולכל סביבה V של b, קיים $\delta > 0$ כך ש - $f(x) \in V$ לכל x בתחום כך ש - $a < x < a + \delta$.

$\boldsymbol{\lim_{x\to a^-} f(x) = b}$, אם a נקודת הצטברות משמאל של התחום, ולכל סביבה V של b, קיים $\delta > 0$ כך ש - $f(x) \in V$ לכל x בתחום כך ש - $a - \delta < x < a$.

דוגמה (פונקציית הסימן)

$$f(x)=\begin{cases}-1, x<0\\ 0, x=0\\ 1, x>0\end{cases}$$

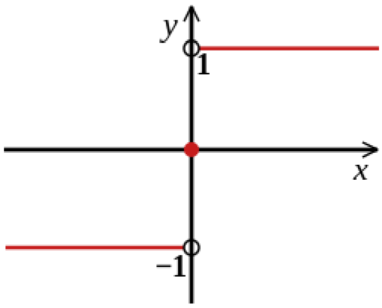

$$\lim_{x\to 0^-} f(x)=-1<f(0)=0<1=\lim_{x\to 0^+} f(x)$$

משפט

$\lim_{x\to a^+} f(x)=b \Leftrightarrow a$ נקודת הצטברות מימין של התחום, ולכל סידרה $a<a_n\to a$ (יורדת ממש) $f(a_n)=b$.

בדומה עבור $\lim_{x\to a^-} f(x)=b$.

הוכחה

נראה כי $\boxed{\Longrightarrow}$ מתקיים גם כשעובדים עם סדרות יורדות ממש $a_n\to a$.

נניח שלא מתקיים: $\lim_{x\to a^+} f(x)=b$.

תהי V סביבה של b כך שלכל $0<\delta$, קיים בתחום $a<x<a+\delta$, עבורו $f(x)\notin V$.

באינדוקציה על n:

<u>$n=1$</u>: ניקח בתחום $a<a_1<a+1$ עבורו $f(a_1)\notin V$.

<u>$n+1$</u>: $a<a_n$. ניקח: $\delta=\min\left\{a_n-a,\frac{1}{n+1}\right\}$, וניקח: $a<a_{n+1}<a+\delta$ בתחום, עבורו: $f(a_{n+1})\notin V$.

מהבנייה, $a < a_n < a + \delta$ לכל n, לכן: $a_n \to a$. $a_{n+1} < a + (a_n - a) = a_n$, לכן הסדרה יורדת ממש.

לכל n, $f(a_n) \notin V$, בסתירה לכך ש - $f(a_n) \to b$.

הכיוון $\boxed{\Leftarrow}$ בדומה להוכחות הקודמות.

■

למה

עבור $a \in \mathbb{R}$: $\lim\limits_{x \to a} f(x)$ קיים $\Leftrightarrow$ $\lim\limits_{x \to a^-} f(x) = \lim\limits_{x \to a^+} f(x)$ (קיימים ושווים). במקרה זה, כל הגבולות שווים.

הוכחה

$\boxed{\Leftarrow}$

מיידי מההגדרות.

$\boxed{\Rightarrow}$

(בקצרה) אם $\lim\limits_{x \to a^-} f(x) = \lim\limits_{x \to a^+} f(x) = b$, אז:

1. קיים $\delta_1 > 0$ עבור a^+.
2. קיים $\delta_2 > 0$ עבור a^-.

ניקח $\delta = min\{\delta_1, \delta_2\}$, בשביל הגדרת $\lim\limits_{x \to a} f(x)$.

■